

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/7/2023
Identifikačné číslo spisu:	5120206511
Dátum vydania rozhodnutia:	25.02.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:5120206511.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1) K. A., narodenej XX. E. XXXX, G. Z. XX, 2) K. A., narodeného X. O. XXXX, G. Z. XX, oboch zastúpených advokátom Mgr. Dr. Antonom Kušnírom, Žilina, Jána Reka 13, proti žalovaným 1) O. Z., narodenému X. F. XXXX, G. E. K. XXX, 2) O. Z., narodenej XX. O. XXXX, G. E. K. XXX, obom zastúpeným spoločnosťou V4 JURISTIC group, s. r. o., Bratislava - mestská časť Petržalka, Furdekova 16, IČO: 50 192 205, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 46C/42/2020, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 28. októbra 2022 sp. zn. 8Co/100/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 28. októbra 2022 sp. zn. 8Co/100/2022 v potvrdzujúcom zamietavom výroku a vo výroku o trovách konania z r u š u j e a vec mu v rozsahu zrušenia v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 46C/42/2020-427 z 10. januára 2022 návrh na prerušenie konania do skončenia konania vedeného na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 41C/75/2021 zamietol; žalobu o určenie vlastníckeho práva v celom rozsahu zamietol; žalovaným 1/ a 2/ priznal proti žalobcom 1/ a 2/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. V odôvodnení uviedol, že žalobcovia sa podanou žalobou v spore domáhali určenia, že sú bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností evidovaných Okresným úradom Žilina, katastrálnym odborom, zapísaných na liste vlastníctve (ďalej len „LV“) č. XXX pre k. ú. G. Z., obec G. Z., okres Žilina a to rodinného domu súpisného č. XX Z.ostavenom na pozemku KN C parcelného č. XX, poľnohospodárskej budovy postavej na pozemku KN C parcelného č. XX zastavaná plocha a nádvorie o výmere 314 m² a pozemku KN C parcelného č. XX záhrada o výmere 905 m², z dôvodu absolútnej neplatnosti kúpnej zmluvy pre rozpor s dobrými mravmi a z dôvodu neuhradenia kúpnej ceny a jej neprímeranosti, uzatvorenej dňa 13. septembra 2018 formou notárskej zápisnice, ako aj z dôvodu neplnenia si povinnosti žalovaných, ku ktorým sa zaviazali v dohode o zriadení vecného bremena uzavretej spolu s kúpnu zmluvou.

1.2. Súd prvej inštancie právne vec posúdil v súlade s ustanoveniami § 3 ods. 1, § 37 ods.1, § 39, § 41a ods.1 a 2; § 48, § 49, § 49a, §132 ods. 1, § 133 ods. 2, § 151n ods. 3, § 517 ods.1 až 3, § 588, § 589, § 597 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania ustálil, že žalovaní sú bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností evidovaných na LV č. XXX pre k. ú. G. Z., a to rodinného domu súpisného č. XX, postaveného na pozemku parcelného KN C č. XX - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 314 m², a pozemku parcelného č. KN C č. XX - záhrada o výmere 902m², ktoré nadobudli na základe uzavretej kúpnej zmluvy a dohody o zriadení vecného bremena, spísanej formou notárskej zápisnice sp. zn. N 498/2018, NZ 29680/2018, NCRIs 30249/2018 na Notárskom úrade JUDr. Ľubice Jonekovej. Kúpna cena bola určená v bode V. zmluvy vo výške 15 000 eur s tým, že k jej zaplateniu došlo pred podpisom kúpnej zmluvy do rúk predávajúcich, ktorej prevzatie (kúpnej ceny) predávajúci potvrdili svojím podpisom v zápisnici. K výške kúpnej ceny bolo uvedené, že bola dohodnutá vzhľadom na zriadenie vecného bremena na predmet kúpy spočívajúceho v práve doživotného bývania a užívania v prospech darcov a tiež k záväzku obdarovaných k osobnej starostlivosti o darcov a o ich doopatrovaní a pochovaniu. Obsahom článku IV. kúpnej zmluvy je vecné bremeno spočívajúce v práve oprávnených z vecného bremena predávajúcich, na doživotné užívanie nehnuteľnosti a povinnosti povinných z vecného bremena kupujúcich trpieť vecné bremeno v dohodnutom rozsahu a bezodplatne. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že uzavretie kúpnej zmluvy bolo výsledkom výlučnej iniciatívy žalobcov, ktorí potvrdili, že mali v úmysle previesť nehnuteľnosť na žalovaných 1) a 2), za ktorým účelom oslovili notárku O.. Ľ.Q. O.. Z výsluchu notárky vyplynulo, že žalobcovia boli poučení o možnostiach a právnych následkoch darovacej, či kúpnej zmluvy. Žalobcovia boli tí, ktorí určovali podmienky kúpnej zmluvy a na svoju ochranu žiadali aj úpravu vecného bremena spočívajúceho v práve doživotného bývania v nehnuteľnosti. Žalobkyňa 1) potvrdila, že cieľom kúpnej zmluvy bolo, aby sa mal o nich kto postarať a aby žalovaní po smrti nemali problém s potomkami žalobcov. K výške kúpnej ceny a jej úhrade, súd prvej inštancie poukázal na rozporné tvrdenia žalobcov spočívajúce v tom, že mali v úmysle uzavrieť darovaciu zmluvu a následne tvrdili, že nepožadovali úhradu kúpnej ceny. Na strane druhej uviedli, že nesúhlasili s kúpnu cenou 15 000 eur, ale chceli kúpnu cenu vo výške 20 000 eur. Na základe uvedeného súd prvej inštancie dospel k záveru, že zmluvné strany sa dohodli na kúpnej cene, keď dospeli k uzavretiu kúpnej zmluvy. K uzavretiu zmluvy nedošlo ani v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok. Za nápadne nevýhodnú podmienku nepovažoval ani výšku kúpnej ceny, na ktorej určení sa podieľali aj samotní žalobcovia, pričom jej výška odrážala aj skutočnosť, že na nehnuteľnosti, ktorá bola predmetom prevodu, bolo zároveň zriadené vecné bremeno spočívajúce v práve doživotného bývania žalobcov a v povinnostiach žalovaných sa o žalobcov postarať.

1.3. K posúdeniu prejudiciálnej otázky odstúpenia od zmluvy žalobcami dňa 30. júla 2021, súd prvej inštancie poukázal na konanie vedené na Okresnom súde Žilina vedené pod sp. zn. 41C/75/2021, ktoré bolo zastavené z dôvodu, že otázka určenia neplatnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy je predbežnou otázkou v prebiehajúcom konaní o určení vlastníckeho práva pod sp. zn. 46C/42/2020. V konaní sp. zn. 41C/75/2021 navyše súd prvej inštancie rozhodol o zastavení konania práve z dôvodu možnosti vyriešenia otázky platnosti či neplatnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy v prebiehajúcom konaní vedenom pod sp. zn. 46C/42/2020. K posúdeniu platnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy súd prvej inštancie dôvodil, že kúpna zmluva neobsahuje ustanovenia o možnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy, preto dôvodnosť a možnosť odstúpenia od kúpnej zmluvy posudzoval výlučne podľa Občianskeho zákonníka. K dôvodu odstúpenia od zmluvy spočívajúcom v zneužití stavu odkázanosti žalobcov, poukázal na závery uvedené vo vzťahu k žalobcom tvrdným dôvodom absolútnej neplatnosti zmluvy. Zároveň zdôraznil, že uzavretie zmluvy v tiesni, za nápadne nevýhodných podmienok, či uvedením do omylu nezakladá právo na jednostranné odstúpenie od zmluvy, nakoľko uvedené skutočnosti v prípade ich preukázania predstavujú dôvody absolútnej neplatnosti právneho úkonu, pričom od absolútne neplatného právneho úkonu nemožno odstúpiť.

1.4. Vo vzťahu k dôvodom odstúpenia od zmluvy z dôvodu neplnenia si povinností žalovaných, vyplývajúcim im zo zmluvy o zriadení vecného bremena konštatoval, že považoval za preukázané vykonávanie starostlivosti žalovanými o žalobcov až do incidentu v lete 2019, kedy došlo ku konfliktu a k hádke medzi nimi. Starostlivosť pretrvávala aj po konflikte do času, kým žalobcovia neznemožnili

žalovaným vstup do nehnuteľnosti. Nevykonávanie starostlivosti o nehnuteľnosť alebo o žalobcov od jesene 2019, nemožno pripísať na ťarchu žalovaných, nakoľko žalobcovia boli povinní poskytnúť im súčinnosť na jej realizáciu, čo neučinili. Neplnenie povinností zo strany žalovaných bolo zapríčinené konaním žalobcov a samo o sebe nemá za následok možnosť odstúpiť od zmluvy.

1.5. K dôvodu odstúpenia od zmluvy pre nezaplatenie kúpnej ceny a jej neprimeranej výšky, súd prvej inštancie poukázal na zmluvnú voľnosť pri jej určení s tým, že táto bez ďalšieho nezakladá neplatnosť kúpnej zmluvy. K úhrade kúpnej ceny uviedol, že žalobcovia svojím podpisom na kúpnej zmluve potvrdili, že im žalovaní kúpnu cenu uhradili v hotovosti vopred v celosti. Notárska zápisnica bola spísaná dňa 13. septembra 2018 a až po podaní žaloby v roku 2020 žalobcovia tvrdili, že žalovaní im kúpnu cenu neuhradili. Súd prvej inštancie preto vychádzal zo skutočnosti, že kúpna cena bola žalovanými uhradená, nakoľko opak preukázaný nebol. Navyše zdôraznil, že v prípade neuhradenia kúpnej ceny možno od kúpnej zmluvy z tohto dôvodu odstúpiť iba za splnenia podmienok určených zákonom, lebo kúpna zmluva neobsahuje dojednanie možnosti odstúpenia. Samotné neuhradenie kúpnej ceny nie je automaticky dôvodom jej neplatnosti a uplatnenia nároku na odstúpenie od kúpnej zmluvy. V kontexte uvedeného podotkol, že ani širšie okolnosti a tvrdenia žalobcov ohľadne ich vzťahu so žalovanými súd prvej inštancie nepovažoval za preukázané, majúce vplyv na záver súdu o nedôvodnosti žaloby, preto ju zamietol. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 28. októbra 2022 sp. zn. 8Co/100/2022 rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o zamietnutí žaloby a v súvisiacom výroku o trovách konania potvrdil; odmietol odvolanie žalobcov proti výroku o zamietnutí návrhu na prerušenie konania do právoplatne skončeného konania vedeného na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 41C/75/2021; vyslovil, že žalovaní 1/ a 2/ majú nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti žalobcom 1/ a 2/ v rozsahu 100 %.

2.1. Odvolací súd v odôvodnení skonštatoval správne zistený skutkový stav, ako aj správne právne posúdenie, vrátane jeho odôvodnenia uvedeného súdom prvej inštancie, s ktorým sa stotožnil. Po zrekapitulovaní zisteného skutkového stavu odvolací súd na doplnenie k uplatneným námietkam uviedol, že zo samotnej žaloby vyplýva, že žalobcovia po spísaní závetu v prospech žalovaných sa rozhodli previesť vlastnícke práva k nehnuteľnostiam na žalovaných. I napriek upozorneniu notárkou na možné riziká, boli si vedomí, že ide o kúpnu zmluvu, keďže predmetom komunikácie medzi stranami bola aj výška kúpnej ceny. V súvislosti s namietaným hodnotením výpovede svedkyne - notárky O.. O. v neprospech žalobcov, k okolnostiam, ktoré predchádzali uzavretiu kúpnej zmluvy, dôkazné bremeno zaťažovalo žalobcov. Pokiaľ si svedkyňa tieto okolnosti nepamätala, nebolo možné uvedené vyhodnotiť v neprospech žalovaných, ktorých dôkazné bremeno v tomto smere nezaťažovalo. Ako nedôvodné vyhodnotil odvolací súd aj námietky žalobcov vo vzťahu k primeranosti a k úhrade kúpnej ceny.

2.2. V súvislosti s posudzovaním uzavretia kúpnej zmluvy v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok ako dôvodu neplatnosti kúpnej zmluvy v zmysle § 49a Občianskeho zákonníka sa odvolací súd v celom rozsahu stotožnil so záverom uvedeným súdom prvej inštancie, z ktorého vyplýva, že primeranosť výšky kúpnej ceny bola zachovaná aj s prihliadnutím na zriadenie vecného bremena s odkazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/244/2018, na ktoré súd prvej inštancie poukázal. Na základe uvedených dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok vo veci samej potvrdil ako vecne správny v súlade s § 387 ods. 2 CSP, vrátane súvisiaceho výroku o trovách konania. Odvolanie proti výroku o zamietnutí návrhu na prerušenie konania odmietol v súlade s § 386 písm. c) CSP. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa ustanovení § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP.

3 . Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia 1) a 2) (ďalej „dovolatelia“), ktorého prípustnosť vyvodzovali z ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. V súvislosti s namietaným porušením práva na spravodlivý proces namietali nevysporiadanie sa so zásadnými rozpormi, ktoré vytvárajú stav právnej neistoty. Podľa ich názoru odvolací súd len

zopakoval skutkové a právne závery, ku ktorým dospel súd prvej inštancie. Nešpecifikoval z akých dôvodov neprihliadal na nimi uplatnené odvolacie dôvody. Zdôraznili, že odvolací súd neprihliadal na ich tvrdenie, že majú strach pred žalovaným 1/, ktorý sa k nim správa arogantne, vulgárne, ktoré správanie bolo známe aj súdu na pojednávaní. Znemožnenie starostlivosti tak preto nemožno klásť na ťarchu im. Z uvedeného dôvodu preto dovolatelia namietali hodnotenie dôkazov v rozpore so zásadou hodnotenia každého dôkazu jednotlivo a vo vzájomných súvislostiach. V tejto súvislosti vytkli súdom nižšej inštancie nezohľadnenie skutočnosti, že v dôsledku uvedeného správania žalovaných, oni žijú pod neustálym strachom a v obavách pred agresívnym konaním žalovaných, ktorí mali a majú neobmedzený prístup na ich pozemok a k prevedenej nehnuteľnosti, kde mali žalobcovia záujem v pokoji dožiť. Nestotožnili sa s názorom odvolacieho súdu v posúdení otázky nemožnosti žalovaných vykonávať povinnosti vyplývajúce im z vecného bremena. Zamedzenie prístupu žalovaným do nehnuteľnosti bolo následkom a nie príčinou rozvratu vzťahov medzi účastníkmi zmluvy, čo podľa názoru dovolateľov zakladá dôvodnosť tvrdenia, že súd nesprávne vyhodnotil vykonané dôkazy. V kontexte uvedeného podotkli, že súdy oboch inštancií opomenuli fakt, že u žalobcov ide o viac ako 90 ročné osoby a žalovaní prostredníctvom svojho advokáta účelovo manipulovali žalobcov s úmyslom obohatiť sa a získať hodnotnú nehnuteľnosť predstierajúc snahu o ich doopatrovanie.

3.1. K zaplateniu kúpnej ceny dovolatelia uviedli, že nebola zaplatená a samotní žalovaní túto skutočnosť od počiatku nevyvrátili žiadnym dôkazom. Len tvrdili, že údajne ešte predtým ako došlo k ustáleniu kúpnej ceny u notárky, ktorá ich upozornila na to, že zaplatenie nad sumu 15 000 eur je možné iba bezhotovostným prevodom, čo bolo v rozpore s tvrdením žalovaných o zaplatení kúpnej ceny ešte v čase pred podpisom notárskej zápisnice, nakoľko tá sa menila tesne pred jej podpisom. Podľa názoru dovolateľov súdy neprihliadali na skutočnosť, že žalovaní zaplatenie kúpnej ceny len predstierali, čo bolo zásadnou otázkou pre dôvodnosť odstúpenia od kúpnej zmluvy žalobcami a rovnako pre určenie, že žalobcovia sú vlastníkami žalovaných nehnuteľností. Ďalej dôvodili, že súdy nižších inštancií nevenovali pozornosť otázke platnosti, resp. neplatnosti kúpnej zmluvy. Podotkli, že nikdy netvrdili, že nezaplatenie kúpnej ceny by malo za následok neplatnosť kúpnej ceny podľa § 588 a nasl. Občianskeho zákonníka. Jej zaplatenie je hlavnou povinnosťou kupujúcich, čo možno považovať za podstatné porušenie zmluvy a jeden z dôvodov odstúpenia od zmluvy. Odvolací súd neprihliadol na negatívnu dôkaznú teóriu, dostatočne nevyhodnotil ani rozpory vo výpovediach žalovaných v kontexte so skutočnosťami uvádzanými notárkou. Rovnako neprihliadol na skutočnosť, že kúpna cena bola neustále modifikovaná a to aj za účasti a na základe poučenia notárkou. Podľa názoru dovolateľov súdy tieto skutočnosti žiadnym spôsobom nezohľadnili, nevysporiadali sa s ich námietkami. Napadnuté rozhodnutie nespĺňa náležitosti riadneho odôvodnenia. Odvolací súd sa obmedzil len na konštatovanie správnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie a odôvodnenie rozhodnutia žiadnym spôsobom nedoplnil. Žiadne ďalšie dôvody na vyvrátenie rozporov odvolací súd neuviedol, iba zopakoval skutkové a právne závery, ku ktorým súd prvej inštancie dospel. Podľa názoru dovolateľov odvolací súd sa uchýlil k arbitrárnosti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia. Skutkové zistenia sú v rozpore s vykonaným dokazovaním, neboli odstránené rozpory výsluchov svedkov, ani náležite vykonané dokazovanie vo vzťahu k nezaplateniu kúpnej ceny, resp. dôvodnosti odstúpenia od zmluvy.

3.2. V rámci uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolatelia dôvodili, že uzatvorenie kúpnej zmluvy podľa § 49a Občianskeho zákonníka ako neplatný právny úkon, bol zo strany súdov oboch inštancií nedostatočne odôvodnený, ktorú právnu otázku súdy nesprávne posúdili. Argumentovali tým, že k uzatvoreniu kúpnej zmluvy so žalovanými pristúpili z dôvodu zabezpečenia doopatrovania pre seba, nakoľko sú v pokročilom veku a bezdetní. Žalovaní vyvolali u žalobcov presvedčenie a ubezpečovali ich, že oni sú tí, ktorí v prípade prevodu majetku na ich osoby sa postarajú o žalobcov, čo zodpovedá dôvodom podľa § 49a Občianskeho zákonníka. Právne závery odvolacieho súdu sú podľa názoru dovolateľov v rozpore s ustálenou judikatúrou najvyšších súdnych autorít a zakladajú prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Ďalším dôvodom predstavujúcim odklon od ustálenej rozhodovacej praxe malo byť aj prenesenie dôkazného bremena na žalobcov, i napriek tzv. negatívnej dôkaznej teórii, podľa ktorej od nikoho nemožno spravodlivo žiadať, aby preukazoval reálnu neexistenciu určitej právnej skutočnosti, t. j. nezaplatenie kúpnej ceny žalovanými. Navrhli rozsudok odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie zrušiť, prípadne

rozsudok odvolacieho súdu a rozsudok súdu prvej inštancie zmeniť. Uplatnili si nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

4. Žalovaní vo vyjadrení k dovolaniu považovali tvrdenia o nezaplatení kúpnej ceny za špekulatívne až zavádzajúce, resp. klamlivé, pretože ak by nezaplatili kúpnu cenu, predávajúci by nepodpísali takúto kúpnu zmluvu, a to ešte aj pred notárkou, ktorá predstavovala právneho garanta správnosti a hodnovernosti, že zmluvu podpísali obe strany bez nátlaku a že boli splnené všetky ostatné obligatórne náležitosti pre daný právny úkon. Ak by tvrdenia o nezaplatení kúpnej ceny boli pravdivé, žalobcovia by túto skutočnosť nespochybňovali až po dvoch rokoch, ale domáhali by sa, aby kúpna cena bola riadne doplatená. Taktiež tvrdenia o strachu a obave nie sú pravdivé. Podľa ich názoru ide o účelové a šikanózne konanie zo strany dovolateľov. Pred podaním žaloby nikdy takéto skutočnosti relevantne neprezentovali. V tejto súvislosti podotkli, že pri spisovaní notárskej zápisnice - kúpnej zmluvy a zmluvy o zriadení vecného bremena neboli žalovaní právne zastúpení. Právny zástupca dovolateľov prezentoval rôzne tvrdenia až v podanom dovolaní, pričom v priebehu konania nenamietal postup súdu prvej inštancie. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia považovali za správne. Navrhli dovolanie odmietnuť, resp. zamietnuť. Uplatnili si nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie je nielen procesne prípustné, ale aj dôvodné.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

7. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Z citovaného ustanovenia *expressis verbis* vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním.

8. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

10. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný.

11. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

12. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré

sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

13. Podstata dovolacej argumentácie uplatnenej v rámci namietanej vady zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, spočívala v namietaní hodnotenia dôkazov, najmä svedeckej výpovede O.. O. (notárky), v posúdení dôkazného bremena v otázke preukázania nezaplatenia kúpnej ceny, v nevysporiadaní sa so všetkými uplatnenými dôvodmi, v neodstránení rozporov a v jeho nedostatočnom odôvodnení.

14. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že žalobcovia sa v spore domáhali určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v k. ú. G. Z. evidovaným na LV č. XXX, ktoré boli predmetom kúpnej zmluvy z 13. septembra 2018, spísanej na Notárskom úrade O.. L. O., formou notárskej zápisnice sp. zn. N 498/2018, NZ 29680/2018, NCRI 30249/2018, ktorej vklad bol povolený rozhodnutím Okresného úradu Žilina, katastrálny odbor, dňa 8. októbra 2018 pod V 8753/2018. Okrem kúpnej zmluvy strany uzavreli dohodu o zriadení vecného bremena a zaopatrovaciu zmluvu, na základe ktorej sa žalovaní ako povinní z vecného bremena zaviazali k osobnej starostlivosti o žalobcov bezplatne, ako aj k ich doopatrovaniu. Podpisu kúpnej zmluvy predchádzalo spísanie závetov žalobcami v prospech žalovaných (v spise na č. l. 65-66). Z dôvodu konfliktu medzi stranami sporu v lete roku 2019 sa žalobcovia obávajú žalovaného 1/, z ktorého majú strach, preto odmietajú ich návštevy a domáhajú sa vrátenia veci do pôvodného stavu. Podaním z 30. júla 2021 žalobcovia odstúpili od kúpnej zmluvy z dôvodu uzavretia kúpnej zmluvy v tiesni a za zjavne nevýhodných podmienok uvedením do omylu a to v otázke scudzenia sporných nehnuteľností. Ďalším dôvodom odstúpenia od zmluvy bolo neplnenie si povinností žalovanými vyplývajúcich im z vecného bremena, ako aj z dôvodu neuhradenia kúpnej ceny (v spise na č. l. 287). Na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 41C/75/2021 je vedené konanie o určenie neplatnosti odstúpenia od zmluvy, ktoré konanie podľa zistenia dovolacieho súdu nie je právoplatné. Momentálne sa vec nachádza na odvolacom súde, vedená pod sp. zn. 8Co/133/2024 z dôvodu podaného odvolania.

15. Podľa § 387 ods. 2 a 3 CSP ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody. Odvolací súd sa v odôvodnení musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

16. Civilný sporový poriadok umožňuje odvolaciemu súdu použiť tzv. skrátené odôvodnenie v rozsudku v prípade, ak sa v celom rozsahu stotožní s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. V takom prípade sa môže obmedziť v odôvodnení len na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia a prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti ďalšie dôvody. Zákon však vyžaduje, aby aj v prípade skráteného odôvodnenia odvolací súd zaujal jasné stanovisko k podstatným vyjadreniam strán predneseným v konaní na súde prvej inštancie, pokiaľ sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Povinnosťou odvolacieho súdu je zároveň vysporiadať sa v odôvodnení rozhodnutia s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní. Za podstatný je potrebné považovať taký argument, ktorý je relevantný, teda má vecnú súvislosť s prejednávanou vecou a zároveň je takej povahy, že v prípade jeho preukázania (samostatne alebo v spojitosti s ostatnými okolnosťami) môže priniesť rozhodnutie priaznivejšie pre odvolateľa (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1296 s.).

17. Z obsahu odvolania podaného žalobcami (v spise na č. l. 456 až 463) vyplýva namietanie rozporov v tvrdení strán, ktoré konkretizovali ohľadne úmyslu žalobcov previesť nehnuteľnosť formou darovacej zmluvy, ktorá skutočnosť je evidentná aj z bodu V. notárskej zápisnice z 13. septembra 2018, z ktorého obsahu vyplýva, že „na predmet kúpy sa zriaďuje vecné bremeno spočívajúce v práve doživotného bývania užívania v prospech darcov a tiež k tomu, že obdarovaní sa zaväzujú k osobnej starostlivosti o darcov a tiež k doopatrovaniu a pochovaniu darcov“, i napriek tomu, že zmluvné strany uzavreli kúpnu

zmluvu a dohodu o zriadení vecného bremena. Prioritne žalobcovia v odvolaní, aj v samotnej žalobe namietali absolútnu neplatnosť právneho úkonu podľa § 39 Občianskeho zákonníka pre rozpor s dobrými mravmi. Vo vzťahu k odstúpeniu od zmluvy v priebehu konania, podaním z 30. júla 2021 uvádzali dôvod neplatnosti kúpnej zmluvy z titulu uvedenia do omylu, v tiesni v zmysle § 49a Občianskeho zákonníka. Rovnako sa nestotožnili so záverom súdu prvej inštalácie v posúdení otázky tzv. negatívnej dôkaznej teórie, týkajúcej sa zaplattenia kúpnej ceny žalovanými. V tejto súvislosti spochybnilí záver súdu prvej inštalácie o údajnom ich tvrdení, že iba samotné nezaplattenie kúpnej ceny by malo spôsobiť neplatnosť právneho úkonu, resp. je jediným dôvodom pre uplatnenie nároku na odstúpenie od zmluvy.

18. K namietanému nevysporiadaniu sa s podstatnými uplatnenými námietkami odvolacím súdom, dovolací súd uvádza, že z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia uvedeného najmä v bodoch 54. až 60., ako sa odvolací súd vysporiadal s podstatnými námietkami uplatnenými žalobcami. Vychádzajúc z výsledkov vykonaného dokazovania, ustálenia zisteného skutkového stavu súdom prvej inštalácie, vo vzťahu k namietanému posúdeniu neplatnosti kúpnej zmluvy a dohody o zriadení vecného bremena, ako a j k okolnostiam, ktoré uzavretiu predchádzali, vrátane tvrdeného uvedenia do omylu žalobcov žalovanými, odvolací súd len odkázal na body odôvodnenia uvedeného súdom prvej inštalácie s odkazom na body 38. a 39., a bod 44. so záverom o nedôvodnosti uplatnených námietok. V podstatnom rozsahu len zopakoval závery súdu prvej inštalácie, pričom jeho zhrnutie skutkových záverov, ku ktorým dospel súd prvej inštalácie nepredstavuje splnenie povinnosti odvolacieho súdu vyplývajúcej mu z ustanovenia § 387 ods. 3 CSP.

19. V preskúmanej veci odôvodnenie napadnutého rozsudku preto nedáva dostatočnú odpoveď na uplatnenú podstatnú argumentáciu dovolateľov v zmysle § 387 ods. 3 v spojení s § 393 ods. 2 CSP, lebo z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Len samotné stotožnenie sa so závermi uvedenými súdom prvej inštalácie s odkazom na body odôvodnenia, bez vysporiadania sa s podstatnými námietkami uplatnenými v odvolaní, nemožno preto považovať za dostatočné a preskúmateľné.

20. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s čl. 46 ústavy, je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu), aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorá okrem iných procesných záruk kladie dôraz aj na zachovanie kontradiktórnosti konania a „rovnosti zbraní“ (III. ÚS 402/08). Podstatou kontradiktórnosti a s ňou súvisiacou „rovnosťou zbraní“ je, aby všetci účastníci konania mali reálnu možnosť využiť svoje procesné práva predložiť argumenty a reagovať na „protiargumenty“ protistrany. Osobitne to platí v sporových konaniach, v ktorých stoja proti sebe žalobca a žalovaný, kde sa v celom rozsahu uplatňuje kontradiktórnosť konania (III. ÚS 32/2015). Z judikatúry EŠLP vyplýva, že princíp rovnosti zbraní ako jeden z prvkov širšej koncepcie spravodlivého konania vyžaduje, aby každému účastníkovi bola daná primeraná možnosť predniesť svoj prípad za podmienok, ktoré ho neumiestnia do zjavnej nevýhody voči jeho protistrane (napr. rozhodnutie vo veci De Haes a Gijssels proti Belgicku z 24. februára 1997, sťažnosť č. 19983/92, bod 53 alebo Ankerl proti Švajčiarsku z 23. októbra 1996, sťažnosť č. 17748/91, bod 38). Žiadna zo sporových strán teda nie je nadradená druhej strane a každá zo strán zároveň musí mať v rovnakej miere umožnenú realizáciu svojich procesných oprávnení v súlade so zachovaním princípu rovnosti zbraní vyplývajúceho z čl. 6 Základných princíпов CSP.

21. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav. Len všeobecné konštatovanie správnosti napadnutého rozhodnutia nemožno považovať za dostatočné vysporiadanie sa s podstatnými uplatnenými námietkami v konaní (I. ÚS 116/2020).

22. V zmysle judikatúry ústavného súdu riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Nedostatok vysporiadania sa s podstatnými tvrdeniami žalobcov uplatnenými v odvolaní v napadnutom rozsudku odvolacieho súdu, je tak závažným nedostatkom tohto rozhodnutia, ktorého intenzita sama osebe zakladá porušenie jeho procesných práv v takej miere, že možno konštatovať porušenie práva na spravodlivý proces. Odvolací súd je povinný vysporiadať sa v odôvodnení svojho rozhodnutia s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní aj v prípade tzv. skráteného odôvodnenia rozhodnutia podľa § 387 ods. 2 CSP (III. ÚS 314/2018, IV. ÚS 372/2020).

23. Dodržiavanie povinnosti rozhodnutie náležite odôvodniť má zaručiť transparentnosť rozhodovania súdov, lebo každý má právo na rozhodnutie podľa relevantnej právnej normy (čl. 2 ods. 2 Základných princípov CSP). Súd je preto povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony strany sporu primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať (II. ÚS 675/2014). Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, lebo nenapĺňa atribúty rozhodnutia spravodlivého a presvedčivého, teda takého, ktoré by bolo možné považovať za rozhodnutie zabezpečujúce spravodlivú ochranu práv a oprávnených záujmov v konaní (I. ÚS 243/07, III. ÚS 402/08, IV. ÚS 279/2018).

24. Rovnako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) stabilne judikuje, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, zároveň však nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia, ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, Higgins proti Francúzsku z 19. februára 1998). Z práva na spravodlivú súdnu ochranu vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska proti Španielsku z 29. apríla 1993, II. ÚS 410/06, I. ÚS 736/2016).

25. K namietanému hodnoteniu dôkazov odvolacím súdom, dovolací súd uvádza, že nesúhlas dovolateľov s procesným postupom odvolacieho súdu, s hodnotením dôkazov nemožno vo všeobecnosti považovať za porušenie ich procesných práv. Zásada voľného hodnotenia dôkazov vyplývajúca z čl. 15 Základných princípov CSP v spojení s § 191 CSP, vyplýva z ústavného princípu nezávislosti súdov (čl. 46 ústavy) a znamená, že záver, ktorý sudca urobí o vykonaných dôkazoch z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Hodnotenie dôkazov úvahou súdu však neznamená ľubovôľu, lebo hodnotiacia úvaha musí vždy zodpovedať zásadám formálnej logiky, musí vychádzať zo zisteného skutkového stavu veci a vykazovať funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania. Výsledky hodnotenia dôkazov sú súčasťou odôvodnenia rozhodnutia, v ktorom súd stručne, jasne a výstižne vysvetľuje, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a pod. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu, v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie (§ 442 CSP), v zmysle ktorého dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižších inštancií, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania, vrátane nesprávneho vyhodnotenia niektorého dôkazu. Dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP.

26. Hodnotiaca úvaha súdov v danom prípade však nezodpovedá zásadám formálnej logiky, lebo aj keď svedeckú výpoveď O.. O. súd nižšej inštalácie považoval za ťažiskovú vo vzťahu k predmetu konania, z jej obsahu uvedeného v bodoch 36. až 38., vyplynuli rozpory, ktoré následne neboli odstránené, spočívajúce napr. v označení oprávnených a povinných z vecného bremena, ako darca a obdarovaní, či v tvrdeniach o iniciatíve žalobcov pri formulovaní zmluvných podmienok, s prihliadnutím na ich vek a právne vedomie, ako aj ich úmysel zabezpečiť si opateru a starostlivosť.

27. Nadväzujúc na uvedené dovolací súd konštatuje, že odôvodnenie odvolacieho súdu nespĺňa náležitosti odôvodnenia vyplývajúce z ustanovení § 220 ods. 2 v spojení s § 393 ods. 2 CSP, lebo nezodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnenia a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnenia rozsudku nevyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami, aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení absentuje relevantná okolnosť, preto argumentáciu odvolacieho súdu nemožno považovať za presvedčivú, konzistentnú a logickú.

28. Vzhľadom na uvedené dôvody dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu v zamietavom potvrdzujúcom výroku a v súvisiacom výroku o trovách konania v súlade s § 449 ods. 1 CSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie v súlade s § 450 CSP. Z dôvodu zrušenia napadnutého rozhodnutia z procesných dôvodov dovolací súd vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia v rámci uplatneného dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 CSP neposudzoval.

29. V ďalšom konaní je úlohou odvolacieho súdu opätovne prejednať a rozhodnúť o odvolaní žalobcov, s tým, že je v písomnom vyhotovení rozhodnutia je potrebné vysporiadať s podstatnými uplatnenými námietkami v súlade s § 387 ods. 3 CSP.

30. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania a o trovách pôvodného konania rozhodne odvolací súd v súlade s § 453 ods. 1 a 3 CSP.

31. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.